

Min farfars slægt

Min farfar, Peder Kristian Carlsen, var født d. 2. feb. 1866 i Ugerløse sogn, Holbæk Amt, hvor en del af hans slægt havde boet siden slutningen af 1700-tallet.

Som ung havde han tjent på gårde i omegnen omkring Tølløse. Sidst hos en gårdmand i Lunderød. Min far fortalte et træk om farfar fra denne plads. En dag stod han i møddingstedet sammen med en anden karl og læssede vognen, da bonden brokkede sig over alt det, de læssede på vognen. Det var ikke rimeligt over for hestene. Der opstod nogen diskussion om sagen. Til sidst var det karlene for meget. De spændte hestene fra, satte den lidt til side og tog selv fat i hammelstøjet og trak læsset op af møddingen. Sine gode kræfter fik han god brug for, da han senere blev skovarbejder.

Sonnerup Kirke

I 1892 blev han videt i Sonneup kirke i Hornsherred til min farmor, Maren Jensen. Efter giftermålet bosatte de sig i et jordløst hus ved Fledskov, hvor farfar fik arbejde i skoven og på gårde i omegnen.

Nogle hundrede meter derfra boede min oldefar, hjul- og karetmager Carl Pedersen. Han havde siden 1883 været enkemand, og da hans døtre var rejst hjemmefra, var det nærliggende, at mine bedsteforældre flyttede op i Højmandshuset til oldefar, hvor

bedstemor sammen med sine børn kunne deltage i arbejdet i mark og stald, mens bedstefar arbejdede i skoven og oldefar på værkstedet. Til dette husmandssted hørte ca. 6 tdr. land ager og eng, hvoraf en del var mose. Stedet var på det tidspunkt i fæste under Løvenborg gods, der også ejede Fledskov. Sådant havde det været siden begyndelsen af det 17. århundrede. Før boede en Christoffer Højmand ved Fledskov, og det er formentlig ham, der er årsag til stedets navn. Siden boede en Niels Nielsen på stedet. Han var hugger og kunne bilde kværne. Siden blev det skovfogedbolig. I 1776 er Ole Andersen skovfoged her, og da han i 1798 bliver "aflagt skovfoged", får han lov at bo her husfrit, så længe han lever. D. 31. aug. 1830 får min tipoldefar Højmandshuset i fæste efter Niels Gudmansen. I denne anledning holdes der synsforretning over stedet, hvorved vi får en oversigt over denne ejendom.

Min farmors slægt

Min farmor, Maren Jensen, fra Ordrup sogn i Hornsherred. Hendes far, Jens Christensen, var født i Soderup sogn, men bosatte sig ved giftermålet med Sidse Kirstine Hansdatter i Ordrup (Englerup?). Han ernærede sig som husmand og daglejer. Ægteskabet var næppe lykkeligt, for i kirkebogen ved han død omtales han som frasepareret mand. Hans død var i øvrigt tragisk, idet han under arbejdet på en gård i Lunderød, styrtede gennem dette og blev fundet død på fodergangen. Han benævnes her som røgter. Efter min fars oplysning skal han have været drikfældig. Hans forældre var Christian Nielsen og Birthe Iversdatter, der boede i Marup og ernærede sig skrædder og husmand. Jens Christensen slægt er udførligt omtalt i C.V.Bramsnæs' slægtsbog, idet en søster til Jens var farmor til den tidligere finansminister, hvorfor der henvises til bogen C.V.Bramsnæs: Min slægts historie. I øvrigt havde min far ingen klare erindringer om sin morfar, hvorimod han klart erindrede sin mormor, Bedste, som hun kaldes.

Hun var født i Ordrup i 1835 som datter af husmand Hans Carlsen og Maren Christensensdatter, der begge var fra egnen omkring Ordrup og Kirke Såby.

Min mormor og hendes slægt

Af alle forannævnte hedengangne forfædre har jeg af gode grunde kun kendt min mormor, Anna Nielsen (født Olsen), af hvilken årsag hun skal tildeles en særlig omtale.

Anna og Niels Peter Nielsen

Ved sit giftermål i 1888 med min morfar, Niels Peter Nielsen, bosatte de sig i Bukkerup by, Soderup sogn i et jordløst hus, som tilhørte en af gårdene i byen. På denne gård fik de begge arbejde nogle år og her fødtes min mor den 2. august 1889.

På den tid havde det danske baptistsamfund vundet ganske mange tilhængere på Tølløse - egnen, og min morfar var en af dem, mens mormor var døbt ind i folkekirken. På trods af, at min morfar var en stilfærdig mand, så var det mormor, der fulgte ham og gik over i samme menighed.

Siden flyttede de til Tempelhusene, hvor de købte et stykke jord og byggede selv et lille hus. Morfar fik ansættelse ved anlægsarbejde af Høng - Tølløsebanen, og min mormor hjalp sin mor, der på grund af sukkersyge efterhånden blev blind og måtte have det

ene ben amputeret. Det var en lang vej til arbejde for min morfar. Han måtte stå tidligt op og kom sent hjem. Det var jo før cyklen var et anvendt transportmiddel. Der var derfor glæde i det lille hjem, da morfar i stedet fik stillingen som vejmand i sit hjemsovn. Således gik det nogle år, men ved flid og nøjsomhed fik de sparet så meget sammen, at de kunne købe et af de udstykkede husmandssteder på

Ane og Niels Peters hjem på Hovmarken

Eriksholms hovvmark. Her havde de nogle gode år, hvor de i fællesskab kunne bruge deres kræfter og opbygge et solidt husmandshjem. For mormor, der var rap på hænder og fødder, var det lige sagen og væsensforskelligt fra, hvad hun som barn og ung pige have oplevet under den samme herregård, på hvis jord de nu opbyggede deres hjem. Da alderen begyndte at melde sig - navnlig for morfar - solgte de stedet og flyttede til Nr. Eskilstrup, hvor de købte et hus med en dejlig have til. Her var de også nærmere den menighed, de gennem livet havde følt sig knyttet til.

Mens jeg kun har enkelte erindringer fra hjemmet på Eriksholmvej, så kan jeg tydeligt mindes besøg hos mine morforældre i hjemmet uden for Nr. Eskilstrup, hvor Høng - Tølløse banen susede tæt forbi. Det var vel særlig på fødselsdage og navnlig min mormors fødselsdag, hele familien samledes. Så legede fætre og kusiner i den ellers så velfriserede have og spiste ind imellem kyllingesteg og rabarbergrød. Men det

var ikke uden ængstelse, mine forældre lod min søster og mig besøge vore morforældre. Forklaringen var den, at mormor ikke havde glemt, at hendes ældste datter havde svigtet sin baptistiske tro og ladet sig døbe ind i folkekirken som 18-årig. Min mor syntes ikke at kunne bære, at hendes eventuelle børn skulle være udøbte, til de blev voksne, men for mormor, den ildsjæl, var håbet om at genvinde det tabte, om end i sine børnebørn, ikke glemt, hvad vi to børn da også fik at høre.

Men en konflikt havde der stået om dette spørgsmål, ja, gennem et år, var min mor var en udstødt og ikke velkommen i sit hjem. Senere mildnedes mormors strenge sind, og der mærkedes ingen forskel i hendes behandling af vor familie og den øvrige.

Min mormor, Anna Nielsen, født Olsen, kom til verden i Tempelhusene ved Eriksholm i Agerup sogn, Holbæk amt, den 2. juli 1869. Hendes far, Anders Olsen, var husmand med jord, som det betegnes i folketællingslisten, men samtidig gjorde han tjeneste som daglejer på herregården Eriksholm.

Der var en stor børneflokk, så mange munde skulle mættes. Efter hvad mormor fortalte, havde de det temmelig småt i hendes barndom, men stegt sild og kartofler kunne dog skaffes til veje fra hav og have. Efter høst fik de lov til at sanke aks på Eriksholms hovmarker for at skaffe korn til folk og fæ. Nøjsomhed prægede hende da også for resten af livet. Da jeg var en lille dreng kom mormor i høsten på besøg, og da blev min søster og jeg udkommanderet til at sanke aks for intet måtte gå til spilde.

Fremtiden for småkårsfolks børn var ikke lyse, og hun og en yngre søster, Marie, var da også de eneste af en børneflokk på syv, der ikke udvandrede til Amerika, hvor fremtiden syntes dem tåleligere.

Min oldefar, Anders Olsen, var født i Tempelhusene d. 25. december 1840. Ved folketællingen dette år er hans forældre og søskende nævnt således:

Ole Nielsen, 29 år, lever af sin Jordlod

Kirsten Pedersdatter, 28 år, hans kone

Jens Olsen, 5 år, deres søn

Hans Olsen, 2 år, deres søn

De skal senere være flyttet til herskabshuset ved Eriksholm, hvor han vistnok var kusk for herskabet.

Ole Nielsen var født i Hørby sogn i 1810. Ifølge tilgangslisten for Agerup sogns kirkebog er han i 1833 kommet i tjeneste hos grd. Jens Andreasen i Agerup efter at have haft tjeneste hos en gårdmand i Kastrup by, Hørby sogn. Desværre havde han ikke sin skudsmålsbog med sig, for den havde rotterne ædt, oplyses det.

Samme tilgangsliste meddeler, at hans senere kone er Kirsten Pedersdatter, stammer fra Butterup sogn og kommer som 23 årig fra Løvenborg til Eriksholm. Efter giftemålet bosætter de sig i Tempelhusene som husmandsfolk, og her fødes Anders Olsen som deres tredje søn i december 1840.

Anders Olsens kone, altså min oldemor, hed Mette Kirstine Nielsdatter. Hun kom ligesom sin svigermor fra Butterup sogn. Hendes slægt kan følges et længere stykke tid tilbage fra egnen deromkring. Ifølge Butterups kirkebog er hun født d. 27. april 1846. Hendes forældre var husmand Niels Sørensen og Ane Lavesdatter. De var blevet viet i Butterup kirke d. 26. juni 1840. Han var da husmand og enkemand, mens Ane kun var 25 år og tjenenede hos smeden i Butterup. Hendes mand var 42 år. Hans første kone hed Mette

Sørensdatter og var datter af gmd. Søren Larsen i Tuse. Han havde ved udskiftningen fået en gård vest for Tuse år, hvor vejen går fra til Mårsø. Her boede Niels og Mette som indsiddere de første år af deres ægteskab, og her fødtes de første to sønner: Jens i 1823 og Lars i 1826. Det synes som om, at disse to drenge bliver i Tuse, efter at familien i 1829 får fæstebrev på husmandslodden på Butterup Mark. Her overtager de stedet efter Jacob Sørensen på betingelse af, at han får ophold hos dem på livstid. Jacob Sørensen havde oprindeligt en af gårdene i byen, men valgte selv at flytte til et af de nye husmandslodder på Tuse mark i forbindelse med udskiftningen. Her får Niels og Mette endnu 4 børn: Karen Marie, Søren, Hans og Maren Kirstine, men i 1839 dør Mette. Året efter bliver Niels Sørensen atter gift, og med Ane får han Peter, Frederik og min oldemor Mette Kirstine.

Ane Lavesdatter, altså min tipoldemor, kom fra Holte i Grevinge sogn, hvor hun var født den 18. februar 1815. Hendes far, Lave Lavesen, var ved folketællingen i 1787 i tjeneste hos bonde og gårdbeboer Jens Nielsen i Holte, Grevinge sogn. Han betegnes samtidig som national soldat. Han er ugift og 20 år gammel. Fra Odsherreds gods Fæsteprotokol - side 787 - får vi oplyst, at han får "den gård udi Holdt by, som Jens Nielsen er fradød. Gårdens hartkorn 4 tdr. 5 skp. 3 fj. og 2 alb. Hans fæstes konditioner skal være som de øvrige nævnte i protokollen. Dette sker i 1791, da han samtidig ægter enken ved gården.

Hvornår denne dør vides ikke, men i 1801 står under Holte, Grevinge sogn:

Lave Lavesen, 35 år, 2. ægteskab, bonde

Bodil Sørensdatter, 19 år, 1. ægteskab, hans kone.

I de følgende år får de flere børn, hvoraf min tip - oldemor er den fjerde levende. Hun er født den 18. februar 1815 og konfirmeret den 26. april 1829 i Grevinge kirke. Hendes mor betegnes som afgangne gmd. Lave Lavesens enke. Han er død i året 1819 ved egen hånd. Gården bærer stadig moderens navn, Bodilsminde, og er beliggende øst for Nykøbingvejen lidt nord for Herrestrup by.

Vi vender tilbage til Ane Lavesdatters mand, min tip - oldefar Niels Sørensen. Han er født i Tuse sogn den ?? 1798 som søn af gmd. Søren Pedersen og Ingeborg Hansdatter. De var blevet forlovet i 1791, og som forlover finder vi hendes far, gmd. Hans Larsen i Tuse og brudgommens far gmd. Peder Johansen i Trønninge. Søren og Ingeborg overtager en fæstegård i Tuse den 25. december 1791 efter Rasmus Christensen, da denne ved dom har mistet den. Ved folketællingen i 1801 er familien kommet til Trønninge:

Søren Pedersen, husbonde, 38 år, bonde og gårdbeboer

Ingeborg Hansdatter, hans kone, 36 år, begge i 1. ægteskab

Jens Sørensen, 9 år

Søren Sørensen, 7 år

Hans Sørensen, 5 år

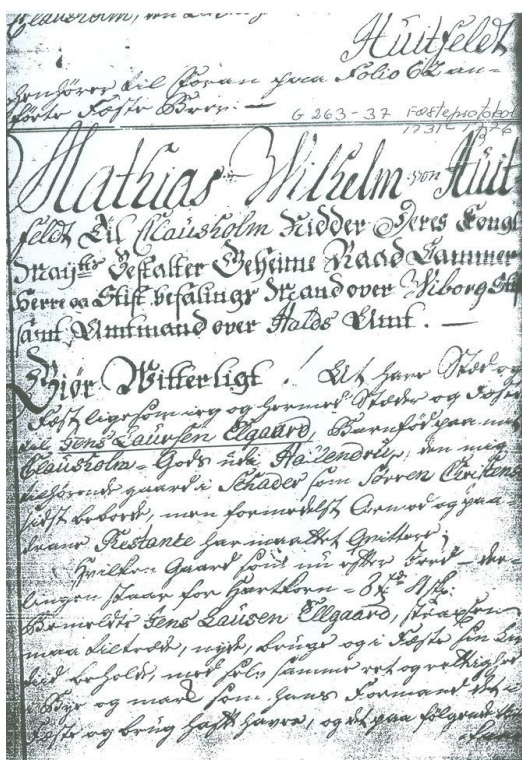
Niels Sørensen, 3 år

Så har de en karl og en pige som tjenestefolk og desuden farfaderen Peder Johansen, husbondens far, 64 år og enkemand efter 1. ægteskab. Ifølge baroniets fæsteprotokol har

Peder Johansen fået denne gård i fæste i året 1786. Tidligere, nemlig i 1762 den 6. maj, har han fået overdraget sin faders, Johan Knudsens gård i Kundby, som havde haft denne gård i fæste siden 1745.

Hvorledes vilkårene for min tip - tip - tip - oldefar Peder Johansen har været som fæste i Trønninge, kan vi i nogen grad få en forestilling om ved at undersøge hans fæstebrev.

Fæstebrev 1786 - 27. december.

Fæstebrev fra Clausholm

Peder Johansen fæster den gård i Trønninge "som han i nogen tid har beboet, hvilken gård, som efter Landmaalingens Nye Matrikel skylder af hartkorn ager og eng 8 tdr. 2skp. 3 album, førnævnte Peder Johansen sin livstid må nyde, bruge og fæste beholde, så længe han deraf årlig og i rette tider svarer og betaler alle kongelige skatter og contributioner (afgifter), ordinære og ekstraordinære og enten nu eller herefter maatte vorde paabudne samt til hvert års Martine svarer efter jordebogen landgilde:

Byg 6 tdr. 6 skp. havre 18. tdr. 3 skp., samt i småredsel 1 lam, 1 gås, 2 høns og 20 æg.

Han forretter hoveri og rejser lige med sine naboer, villige og upåklagelig, når han derom tilsagt.

Gårdens bygninger og besætning skal han stedse forbedre og forsvarlig vedligeholde. Jorden i marken forsvarlig røgter og gødsker samt dyrker og ej noget af gårdens tilliggende til anden bortlejer til upligt..... holder fred, enighed og vedtægt med

sine naboer og sognemænd, på uforsvarlig måde sig ikke med noget lovstridigt befatter, såsom krohold eller deslige, men derimod forholder sig efter loven, med humle kuglers lægning, Pile og gode frugttræer plantning, sten og giærders og jordgrøfters opsættelse og opkastelse, sit herskab og dennes beskikkede fuldmægtig hørig og lydige og iøvrigt som min fæster aller underdanigst rette og forholde sig efter Hans kgl. Maj. allernådigste lov og straf, og som fæster er overleveret og have imodtaget gården og

Michael Hermann Løvenskiold

besætningen i god og forsvarlig stand, så til forpligtes herved og ved dødsfald eller fratrædelse dertil at vorde og blive ansvarlig stand, ligesom han og til forpligtes i fald han enten skulle lade gårdens bygninger forfalde, forringe besætningen eller pådrage sig noget af det han er pligtig at svare af stedet udi kgl. skatter og landgilde med videre, da at aftiene sådant med 1 a 2 dages ugentlig arbejde for herskabet, hvorimod hand på hands (side) således blivende restance skal blive afskrevet 1 mark for hver dags arbejde, indtil hans pådragne restance derved bliver afbetalt.

For indfæstningen at svare er han befriet og en .....dette fæste brev in duple udstedt, hvoraf enhver sin anpart annammer, dette til bekræftelse under min hånd og signetter.

Løvenborg, d. 27. december 1786.

M.C.H.Lovenskiold

Mine forældre.

Min far

**Albrecht Frederik
Carlsen**

Min far, Albrecht Frederik Carlsen, var, født i Ordrup by, Kirke Sonnerup sogn i Hornsherred d. 17. april 1889. Han fødtes i hjemmet hos sin mormor og levede sine første år her, indtil hans forældre blev viet i Sonnerup Kirke d. 30.04.1892. Efter kirkebogen døbttes han Albrecht, formentlig opkaldt efter en til Amerika udvandret farbror, men navnes kendes også fra dennes farbror, Albrecht Rolsted, der kort omtales i Rolstedbogen. Ligeledes går navnet Frederik igen som Frederik eller Frederikke i samme slægt. Min farmor måtte snart efter min fars fødsel atter hjemmefra. Hun fik tjeneste hos en postmester i Kalundborg, hvor hun samtidig skulle være amme for hjemmets nyfødte pigebarn. Hvad lønnen for dette var, kendes ikke, men far fortalte, at han modtog et sæt konfirmationstøj fra postmesterens, uden at de to familier i øvrigt havde haft kontakt med hinanden i den mellemliggende tid. Far har sikkert fået en kærlig pleje hos "Bedste", der på dette tidspunkt havde

sendt egne drenge hjemmefra. Far fortalte, at han som dreng, efter at familien havde slået sig ned i Fledskov, jævnligt vandrede op til sin bedstemoder i Ordrup.

Nu var familien flyttet til Fledskov. I de første år boede de i et hus, som lå nær skoven, men på den anden side af mosen. Det er mit indtryk, at det knob for farmor at holde far ved hjemmet. Alt for ofte smuttede han op til sin bedstefar, hjulmanden i Højmandshuset. Resultatet blev da også, at familien flyttede derop. Min oldefar var enkemand, og min farmor har formentlig foruden at passe hjemmet, hjulpet til med driften i mark og stald, mens farfar arbejde i skoven og oldefar på værkstedet.

Far kom i skole hos lærer Køhl i Nr. Vallenderød. Han var efter min fars oplysninger en streng lærer, men da min far var en både køn og klog dreng, der tog godt med lære. Gennem hele sit liv bevarede han en korrekt ortografi og et alsidigt kendskab til regnekunsten, ligesom hans kendskab til bibelhistorie var beundringsværdig. Det undrer mig for så vidt, at han ikke kom ud at tjene før efter

konfirmationen, hvad der ellers var skik blandt fattige folks børn. Så meget mere som hans 3 år yngre søster, Olga, allerede som 6-årig selv sendt til Vallenderød som gåsepige. Måske har der været behov for hans arbejdskraft derhjemme.

Men efter konfirmationen kom far i tjeneste hos gårdejer Rasmus Nielsen i Vallenderød. Formentlig var forholdene på denne gård som de var flest. Tidligt op og sent færdig med dagens gøremål. Kosten var næppe fremragende, men endnu på sine gamle dage mindedes far, at madmor sneg sig til at give ham lidt ekstra godt i ny og næ. Fritid var det sparsomt med for tjenstedrengen. Når det blev fyraften kunne han begynde at vande ungmåtter og får. Lønnen bestod hovedsagelig af vævet garnstof, hoser og træsko. Til jul fik han en stor rund sigtekage pakket ind i et klæde med sig til hjemmet ude ved skoven. Jeg tror far blev i pladsen 3-4 år, hvorefter han kom i tjeneste som andenkarl hos gårdejer Andersen i Nr. Vallenderød. Her blev han også en 3-4 år, før han i 1910 kom til gårdejer Hans Petersen i Lunderød. Husbonden var en yngre mand, der foruden at være en driftig landmand, var optaget af den åndelige rørelse der i disse år gik over Tølløse - egnen. Også min far blev draget in i disse, og det førte til et kristeligt ståsted, der kom til at præge han liv og færden til sin død som næsten 80-årig. Det blev til i alt 7 års tjeneste her, dog afbrudt af et halvt års ophold i København. Det var under første verdenskrig, fremtiden for tjenestekarles mulighed for at blive selvstændig bonde var ringe. En stilling som tjenestemand ved DSB var noget helt andet. Min fars morbror Kristian var ansat ved DSB, og han skaffede far en plads ved Københavns remisse. Hver dag gik med at blankpolere de prustende lokomotiver, men årtiderne skifter jo, og da far fornemmede, at nu sang lærkerne igen over agrene, så blev længslen så uudholdelig, at han vendte tilbage til landet og den gamle plads. Men her kommer min mor ind i billedet.

Albrecht Frederik Carlsen med forældrene Peter Christian og Maren Jensen

Højmandshuset

Min mor.

Martha Karen Marie Nielsen

Den 2. august 1889 fødtes min mor i Bukkerup, Soderup sogn, Holbæk Amt. Da hendes forældre havde tilsluttet sig den baptistiske menighed i Nr. Eskilstrup, blev hun ikke døbt, men blev navngivet Karen Marie Nielsen. Hendes forældre Niels Peter Nielsen og Anna, var blevet gift d. ...

Nogle få år senere flyttede familien til Tempelhusene i Ågerup sogn, hvor morforældrene boede og ernærede sig som husmand, fiskere og daglejer. Niels Peter tog fat på at bygge et hus nær svigerforældrenes. Mormoderen var svagelig, havde sukkersyge og i den forbindelse fået amputeret det ene ben. På sine gamle dage mistede hun også synet. Måske har disse forhold medvirket til flytningen fra Bukkerup til Tempelhusene. Så vidt det er oplyst arbejdede de arbejdsduelige af familien på herregården Eriksholm, vel navnlig i sommertiden i kornmarkerne. Efter min mors beskrivelse havde de det meget fattigt i hendes barndom. Fisk kartofler har sikkert

været deres væsentlig føde, suppleret med diverse grønsager. Min mormors medfødte sans for sparsommelighed er sikkert kommet familien til gode. Når høsten var forbi,

sendte hun sine piger ud på Eriksholms marker for at samle aks. På denne måde kunne der skaffes mel til mennesker og korn til grisene.